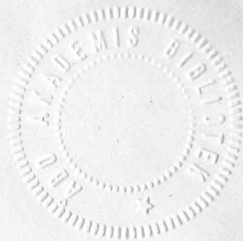

I 65
ΔX

STADGAR
FÖR
SJÖHISTORISKA MUSEET
VID ÅBO AKADEMI
OCH
TIDNINGSUTTALANDEN
MED ANLEDNING AV MUSEETS
GRUNDANDE

ÅBO 1936

I

STADGAR
FÖR
SJÖHISTORISKA MUSEET
VID ÅBO AKADEMI
OCH
TIDNINGSUTTALANDEN
MED ANLEDNING AV MUSEETS
GRUNDANDE

ÅBO 1936

För att bidraga till kännedomen om det vid Åbo Akademi grundade sjöhistoriska museet, dess systemål och omfattning samt för att bekantgöra de uppfattningar om den nya institutionen, som tagit sig uttryck inom olika fackkretsar, har museinämnden vid utgivandet av museets stadgar även sammanfört de uttalanden, som ingått i dagspressen med anledning av museets tillkomst.

Åbo, i maj 1936.

Museinämnden

STADGAR

för

SJÖHISTORISKA MUSEET VID ÅBO AKADEMI.

§ 1.

Sjöhistoriska museet vid Åbo Akademi har till uppgift att insamla, konservera och i mån av utrymme utställa föremål, modeller och avbildningar, som belysa den nordiska och särskilt den finländska sjöfartsnäringens historia i såväl äldre som nyare tid. Till museet anslutas jämväl arkivaliska samlingar och ett sjöhistoriskt bibliotek. Museet bör främja den vetenskapliga forskningen dels genom att bearbeta det insamlade materialet, dels genom att hålla detsamma tillgängligt för forskare. Museet förestås av en intendent.

§ 2.

Museets arbete ledes av en nämnd, bestående av professorn i Nordisk kulturhistoria och folklivsforskning, som är nämndens ordförande och museets inspektör, samt tre medlemmar, utsedda av Humanistiska fakulteten inom eller utom kollegiet. Nämndens framställningar göras hos Humanistiska fakulteten.

§ 3.

Museinämnden, som utarbetar detaljerad plan för museets verksamhet åligger:

- a) att uppgöra förslag till intendenttjänstens besättande: innehavaren tillsättes genom förordnande av Konsistorium.
- b) att uppgöra förslag till utgiftsstat för museet, samt
- c) att årligen inlämna berättelse över museets verksamhet.

§ 4.

Museets intendent åligger:

- a) att bedriva samlingsarbete och göra inköp för museet. I sådant fall, där priset överstiger 500 mark, bör intendenten rådgöra med inspektör om inköpet.
- b) att vårda museets samlingar och bibliotek.

SJÖHISTORISKA MUSEETS NÄMND

Gabriel Nikander, professor, ordförande.

Otto Andersson, professor.

Ralf Törngren, filosofie magister.

Helmer Tegengren, filosofie magister.

INTENDENT

Sven Andersson, fil.kand.

TIDNINGSUTTALANDEN

Åbo Underrättelser 12.4.1936.

Det Sjöhistoriska museet, som grundats vid Åbo Akademi, har väckt en betydande uppmärksamhet. Detta är icke så mycket att undra på med hänsyn till den stora betydelse sjöfarten ägt för vår kust- och skärgårdsbefolkning och den ställning Åbo intagit

Museibygnaden, inne på gården St. Tavastgatan 30.

som sjöfartscentrum. I syfte att giva våra läsare en närmare orientering i de frågor som sammanhånga med museets tillkomst och utveckling och för att få några fackuttalanden om detsamma

ha vi ställt oss i förbindelse med några museet närastående personer samt fackmän på musei- och sjöfartsområdet.

Det är att hoppas att den nya institutionen skall bli föremål för samma livliga intresse som Akademien i övrigt får åtnjuta.

Akademiens rektor, professor *Otto Andersson*, uttalade sin livliga tillfredsställelse över att museet kommit till stånd och att de länge närda planerna på sjöhistoriska samlingar kunnat förverkligas i förbindelse med Åbo Akademi. Sjöhistoriska museet blir ett värdefullt tillskott till Akademiens tidigare i anslutning till enskilda läroämnen upprättade specialinstitutioner, av vilka flera äga museal karaktär. Det kommer väl till pass särskilt vid studiet av kulturhistoria, ekonomisk historia och för övrigt de allmänna levnadsförhållandena inom vidsträckta lager av befolkningen. Anslutningen till Åbo Akademi är ju också fullt naturlig i betraktande av att högsjöfarten haft sina idkare främst i kuststäderna och bland den svenskfinländska skärgårdsbefolkningen.

— I strävan att åstadkomma ett sjöhistoriskt museum hos oss ha intressen från olika håll mötts, sade prof. Andersson. Museimän, sjöfarande och vänner av segling och båtbyggeri ha länge väntat att någonting skulle göras för att tillvarata minnen från äldre tider samt material från våra dagar. Diskussionen härom har tidtals varit mycket livlig. Akademien å sin sida känner sig förpliktad att i så stor utsträckning som möjligt beakta företeelserna i det kulturella och ekonomiska livet och har därför redan förut på olika sätt ägnat också sjöfartshistorien sin uppmärksamhet. Under professor Nikanders ledning ha sålunda flera viktiga sjöhistoriska undersökningar utarbetats.

— Det är blott att hoppas att denna nya institution skall bli föremål för samma livliga intresse från allmänhetens sida, som Akademien i övrigt alltjämt får åtnjuta. Jag är övertygad, slöt professor Andersson, att härav kan bli något gott inte bara för Akademien, utan även för Åbo, denna gamla sjöfartsstad, ja, för hela vår landsända.

*En välkommen länk i den kedja, som binder Åbo
Akademi samman med våra bygder.*

Professor *Gabriel Nikander*, vars professur, kulturhistoria och folklivsforskning, närmast är förbunden med den nya institutionen, hade vänligheten att på vår anhållan tillställa oss följande uttalande:

Museiväsendet hos oss har vanligen utvecklats på sådant sätt, att man i de större städerna åstadkommit mångsidiga samlingar, som förenats i en gemensam musei-institution. Huvudintresset har på de flesta håll ägnats de högre ståndens och allmogens liv i gången tid. De särskilda näringarna och yrkena ha inte gjorts till föremål för särskilda avdelningar eller sviter i museet, utan de ha i bästa fall på ett fragmentariskt sätt åskådliggjorts inom de museiavdelningar, som egentligen haft till uppgift att skildra bostadsvanorna och det dagliga livet inom de skilda samhällsgrupperna.

I Sverige har museiväsendet utgestaltats i långt större rikedom, självfallet beroende på de rikare bestånden av bevarade föremål och på den större nationalförmögenheten, som i förening med det starka intresset för det egna landets historia skapat ypperliga museer både av allmän och speciell art. Nu som bäst uppföras och inredas i Stockholm väldiga byggnader för Sjöhistoriska och Tekniska museet. Göteborg har utom sitt storslagna Kulturhistoriska museum också ett rikt Sjöfartsmuseum. Sjöhistoriska museet i Stockholm utgör en förening av Marinmuseet med dess sjökrigshistoriska samlingar och Sjöfartsmuseet, som vill belysa den civila sjöfartens historia.

Åbo historiska museum äger en hel del saker från den gamla skeppsfartens dagar, men de ha hamnat där genom tillfälligheternas spel utan att detta mångsidiga museum kunnat rikta sitt intresse särskilt på denna näringsgren. Det innehållsrika verket Åbo sjöfarts historia visar dock, att sjöfartsnäringsens öden varit föremål för livlig uppmärksamhet i redarkretsar.

Det är därför glädjande, att en specialsamling för sjöfartshistorien kan grundläggas på vår ort genom tillkomsten av »Sjöhistoriska museet vid Åbo Akademi». Museisamlingar av högt

värde förekomma vid flertalet skandinaviska universitet, och akademien äger redan tidigare i sin musikhistoriska samling och museistiftelsen »Ett hem» en början till ett kulturhistoriskt museum. Härtill kommer nu det nya specialmuseet.

Sjöfarten har allt sedan stadens begynnelse varit en huvudnäring för vår ort, liksom den under alla de följande seklen varit en mäktig förmedlare av kulturintryck utifrån.

De handgripliga minnen av denna näringsgren, som bevarats till nutiden äro ganska sällsynta. En gammal skuta är för stor för att kunna bevaras i ett lider, och flertalet av dem har fått gå sitt öde till mötes i någon dyig vik. Så länge galjonsbilderna voro vanliga, gick det lätt nog att bevara en sådan. Jag har här och där sett dem som trädgårdsprydnader. Men på senare tid ha de varit tämligen tunnsådda. Fartygsinventarier äro då mera behändiga föremål, som kunna sparas inomhus, möbler, nakterhus, skeppsur. Sådana bör man kunna leta i hop i tillräckligt antal. Hjälpmedlen vid navigeringen, sjökort, kompasser, sextanter och slikt ha väl också i många fall undgått förödelsen. Ett sjöfartsmuseum vill gärna ha en del saker, som inte se något ut, men som äro av vikt, om man vill förstå tacklingen på ett fartyg: block, röstjärn, jungfrur och dylikt. En kunnig sjöman kan göra en samling knopar av alla de slag; museet i Raumo har en vacker samling av sådana.

Ett sjöfartsmuseum bör hopbrunga ett bibliotek av nautisk litteratur och en samling av handskrivna urkunder om sjöfarten. Jag har sett skeppsräkenskaper ligga och skräpa på vindar och på auktioner, där ingen brytt sig om dem. De borde tagas i förvar. Brev från skeppare och sjömän, kanske skrivna med lite klumpig handstil och stavning, kunna ge gott besked om seglation och handel. Gamla aktiebrev med avbildningar av ångfartyg kunna ge en föreställning om dessa båtars utseende före fotograferingens tid.

Till sjöfartsmuseet höra slutligen alla minnen från skeppsbyggeriet, från den tiden då det fanns varv i alla socknar och flera i en del. Fartygsritningar, t. o. m. om de blivit något trasiga i kanten, tagas gärna emot, skeppsmodeller, om de avbilda något verkligt fartyg och inte bara äro fantasifoster, tavlor av våra skepp i främmande hamn, som visserligen äro målade ytterst schematiskt, men dock böra bevaras, redskap från skeppsbygge-

riet, bilor, yxor o. d. Museet skall självfallet själv anskaffa noggranna efter bestick byggda modeller av olika fartygstyper.

Sjöfartsmuseet vill även vara en forskningsanstalt. Vår kännedom om sjöväsendet på 1500- och 1600-talen är mycket ofullständig, ja detta gäller också 1700-talet, och en museiintendent, som är övad historiker och inkommen i språkforskning, bör kunna ge viktiga bidrag till denna historia.

Vi kunna således hälsa sjöhistoriska museet som en välkommen länk i den kedja, som binder Åbo Akademi samman med våra bygder och hoppas, att man både i östan och västan och norr skall hjälpa till med det insamlingsarbete, som skall igångsättas härifrån.

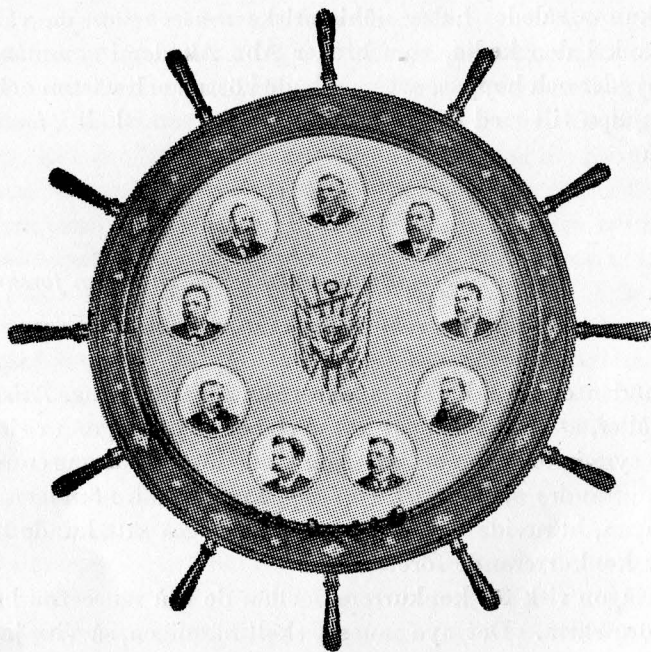
Det nya sjöfartsmuseet blir just en sådan forskningsinrättning, som ett modernt museum skall vara.

Intendenten för Åbo stads historiska museum mag. Nils Cleve framhåller, att han i främsta rummet bör se på frågan ur sitt museums synvinkel. Genom att Åbo stads historiska museum själv äger en mindre sjöhistorisk samling, kunde man nämligen ställa sig frågan, huruvida det nya museet på något sätt kunde tänkas bli ett konkurrerande företag.

— Någon risk för konkurrens mellan de två museerna böra vi icke förutsätta. Det nya museet skall nämligen, så vitt jag vet, arbeta enligt helt andra linjer än vad historiska museet har möjlighet till. Historiska museets sjöfartsavdelning är för övrigt endast en obetydlig del av museet, en avdelning som därtill icke hör till de fundamentala i ett kulturhistoriskt museum. Sjöfartsavdelningen på Åbo slott är närmast till för att beriktiga den bild av gången tid, som besökaren skall få av samlingarna i museet, således en helt allmän pedagogisk uppgift.

— På det museala området går utvecklingen mot en sönderdelning av de kulturhistoriska museerna. Dels har man insett, att en och samma person omöjligt kan behärska flere så i grund och botten olikartade områden, som vanligtvis sammanförts i ett kulturhistoriskt museum. Till en viss grad skulle detta kunna av-

hjälpas genom en ökning av museernas tjänstemän; Åbo stads historiska museum borde sålunda ovillkorligen erhålla vetenskapligt utbildade specialister för de arkeologiska, kulturhistoriska och etnografiska avdelningarna. Men i vissa fall hjälper det icke ens med ett ökat antal tjänstemän; andra omständigheter, oftast utrymmesfrågor gör det nödvändigt, att vissa specialområden se-

*Gåva till sjöhistoriska museet:
Befälhavarkåren i Åbo Läns Kustångbåtsbolag 1891.*

pareras till egna museer. Till dessa hör i främsta rummet just sjöfarten, som i de flesta länder redan fått sina specialmuseer; andra specialmuseer äro musikhistoriska, tekniska-, post- och järnvägs-museer.

— I ett specialmuseum äro arbetsmöjligheterna betydligt större än i sådana museer, i vilka ett otal arbetsuppgifter sammanförts. Föreståndaren för ett specialmuseum har möjlighet att uteslutande koncentrera sig på det enda område museet i fråga represen-

terar. Man förstår vilken fördel det t. ex. i detta fall är att sommarmånaderna helt kunna användas för att ute i bygderna insamla material för sjöfartsmuseet. Och personligen hoppas jag att detta fältarbete till en viss grad även skall komma Åbo stads historiska museum till godo i form av utbyten eller tips för fördelaktiga inköp.

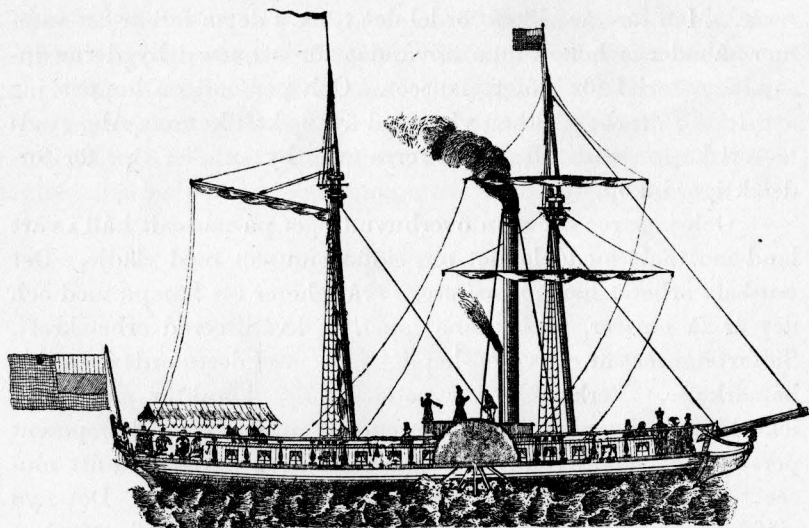
— Och jag tror att man överhuvudtaget på musealt håll i vårt land mottagit meddelandet om sjöfartsmuseet med glädje. Det museala arbetet har hos oss stora svårigheter att kämpa med och det är få museer, som kunnat anställa kvalificerad arbetskraft. Sjöfartsmuseet är ett vetenskapligt museum i detta ords egentliga bemärkelse. Verksamhetens vetenskapliga karaktär garanteras icke blott därigenom, att till intendent utsetts en så kompetent person som mag. Sven Andersson, utan även därigenom att museet är nära anslutet till professuren i kulturhistoria. Det nya sjöfartsmuseet blir helt enkelt just en sådan forskningsinrättning, som ett modernt museum skall vara.

— Till slut kan jag endast uttrycka en förhoppning att vårt land måtte begåvas med än flera vetenskapliga specialmuseer.

Oväntat har den allra bästa lösning vunnits för en ofta debatterad fråga.

Sjökapten *Felix Granit*, som vi vände oss till för att höra, huru man ställde sig till det blivande museet inom befälskretsarna, visste berätta, att initiativ väckts för rätt länge sedan att man borde försöka finna en utväg att åstadkomma en samling av minnen hänförande sig till sjöfart och sjöfarande. Frågan hade t. o. m. varit uppe i Skeppsbefälsförbundet, men man ansåg att detta förbund på grund av de uppgifter, som närmast ankomma på detsamma inte kunde taga hand om ett så pass vidlyftigt företag, dessutom ansåg man också att förbundet icke ägde de nödiga ekonomiska resurserna.

Inom befälskretsarna hade man då tänkt sig bildandet av någon förening kring denna uppgift, vilket bevisar huru livligt man varit intresserad för att något skulle komma till stånd. Då nu ett

Huru man 1835 föreställde sig exteriören hos en ångare, som skulle tillkomma för „afhjelpande af de svårigheter, som hittills mött Resande, hvilka ämnat sig sjöledes till och ifrån Finland“. Bilden återfinnes som vignett på aktiebrev från nämnda år, av vilka aktiebrev ett exemplar befinner sig i Åbo Akademis ägo.

sjöhistoriskt museum grundats, har således oväntat en den allra bästa lösning vunnits.

Här insköt kapten Granit, att ett intimt samarbete borde etableras mellan det Sjöhistoriska museet och Nautical Club. Klubben har fått mottaga många gåvor i form av tavlor, föremål och arkivalier. Den vill naturligtvis inte avhända sig sådant som den behöver, sådant som kan tjäna att pryda klubblokalen och dyl. Men det finnes säkerligen ett och annat som klubben gärna avstår till museet. Särskilt finnas några skeppsjournaler och andra arkivalier, som troligen omedelbart kunna överlämnas — kapten Granit hoppades, att museet också skulle komma att inrymma arkiv och bibliotek. Slutligen bör klubben, som icke själv kan mottaga några större samlingar, kunna tjäna som förmedlare av gåvor, då ju den har den bästa kontakten med befälskretsarna.

Sist ville kapten Granit uttala sin glädje över museets tillkomst och han hoppades, att det skall omfattas med värme av både äldre och yngre inom hans kår och att var och en skall hjälpa

till att efter förmåga förmera samlingarna, vilka säkert också komma att bliva till glädje för alla dem som själva plöjt böljorna.

Nödvändigt att kraftiga åtgärder vidtagas för att för eftervärlden och forskningen rädda minnena av gammaldags sjöfart och sjömanskultur.

Magister *Sven Andersson* var just i färd med att inregistrera de första gåvorna, då vi vände oss till honom, varför vi sporde om utsikterna för att erhålla sjöhistoriska minnen och föremål för det nya museet.

*Museiintendenten,
Sven Andersson.*

— Ja, sade magister A., det förefaller verkligen som om det här företaget skulle uppbäras av en bred opinion, att tillfredsställelsen med att ett Sjöhistoriskt museum skall upprättas är allmän. Det är ju också hög tid på att ett sådant museum kommer till. Under det senaste halvsekle har en fullkomlig omläggning av sjöfarten ägt rum. Segelfartygen ha nästan helt och hållet försvunnit och äldre ångfartyg ha ersatts med modernare. Det är därför nödvändigt, att kraftiga åtgärder vidtagas för att för eftervärlden

och forskningen rädda de minnen, som ännu finnas kvar av gammaldags sjöfart och sjömanskultur.

— För så vitt det gäller segelfartygen, är det väl numera svårt att erhålla några föremål, inflickade vi.

— Så är det. Men om man noga genomöker strandbodar och liderbyggnader, kan det hända, att man kommer över sådana

*Aktiebrev i Ångfartygs Bolaget Dagmar av år 1867. Ett exemplar
befinner sig i Åbo Akademis ägo.*

rariteter som galjonsbilder och namnbräden. Här och var i vikarna ligga också gamla öster- och nordsjöskutor, som ännu inte huggits upp. Jag har mig bekant, att icke mindre än tre riggar skola kapas instundande sommar för att slumpas bort som ved och skrot åt den mestbjudande.

— Huru har magistern tänkt bedriva insamlingsarbetet?

— Det är ju att vänta, att rederier och enskilda personer skola insända gåvor såsom redan skett. Men därutöver gäller det att göra personliga besök hos redare och sjöfarande både i städerna

och på landsbygden. Medan man på andra områden tagit till vara föremål och arkivalier, så har sjöfarten, som ändå varit av så stor betydelse för vårt land, nästan helt och hållet försumrats.

— Magistern nämnde arkivalier?

— Ja, för att inte tala om andra sjöfartspapper. Jag vill dock tillägga, insköt vår interlokutör, att det nämnda sakläget likväl kan gynna det arbete, som nu igångsättes, då dessa minnen i icke alltför stor utsträckning varit en handelsvara och då de på så många håll pietetsfullt bevarats. Så snart arbetet kommit i gång är det också min mening att under resor ute i bygderna teckna upp allt vad den muntliga traditionen har att förtälja samt att skaffa meddelare runt omkring i landet för museets räkning. Uppgifter om sjömanslivet ombord, om segelleder och hamnar, om befälhavare och lotsar samt om båt- och skeppsbyggeri äro ju av största värde. Slutligen måste modeller av olika fartygstyper i äldre och nyare tid anskaffas. Men detta kan naturligtvis ske endast i mån av tillgångar.

— Hur har man tänkt sig Sjöhistoriska museet i Åbo organiserat? Vilka avdelningar komma närmast att bli representerade?

— En slutgiltig plan har givetvis ännu icke kunnat utarbetas. Detta tillkommer för övrigt den fyramannanämnd för museet, som tillsatts av humanistiska fakulteten. I denna nämnd är professor Gabriel Nikander självskriven ordförande. Enligt de förslag som föreligga torde åtminstone följande avdelningar bli representerade:

- I. Sjöfart under äldre tider.
- II. Finländsk oceanskeppsfart med segelfartyg.
- III. Rederirörelse med ångfartyg.
- IV. Skärgårdsseglation.
- V. Segel- och fiskebåtar.

— För den äldre tiden har man att taga vara på allt sådant material, som kan belysa sjöfartens historia: teckningar och modeller, minnen av senare tidars östersjöfart med segelfartyg, minnen av norsdjö-, spanie- och medelhavsseglationen samt föremål och minnen från segelfartygen och sjöfartskulturen över huvud taget. Liknande underavdelningar komma givetvis även ifråga inom

övriga grupper. Vidare kommer väl en avdelning att omfatta statistik och tabeller, samt uppgifter om export och import, fyrar och båkar, segelmakeri, skeppsvarv o. dyl. Den icke minst viktiga avdelningen blir slutligen arkivalier, bildsamlingar och fotografier.

— I huru stor utsträckning tänker magistern ägna sig åt arbetet vid det Sjöhistoriska museet?

— Så vitt jag kan se måste jag åtminstone att börja med helt ägna mig åt detta arbete. Det förestår både insamlingsarbete, registrering, ordnande och även uppställning av materialet i mån av utrymme; det gäller ju att bygga upp allt från början.

Vi gjorde till sist en fråga, när museet kan öppnas för allmänheten. Men denna fråga ansåg sig den nya intendenten icke kunna besvara. Allt beror på arbetets gång och samlingarnas tillväxt. Men han trodde, att samlingarna snabbt skola ökas och att museet med tiden skall bliva icke blott en viktig fackinstitution utan även en sevärdhet för Åbo stad.

H u f v u d s t a d s b l a d e t 12.4. 1936.

Vi ha redan i en kort notis kunnat fästa uppmärksamheten vid ett värdefullt tillskott till Åbo Akademi, ett tillskott, som är dubbelt värdefullt genom att det för högskolan betecknar en ny anknytning till det praktiska livet och till de svenska bygderna. De finansiella förutsättningarna för ett sjöfartsmuseum ha skapats, en lokal kan ställas till förfogande och en intendent har utnämnts av konsistorium sedan kansler stadfäst stadgarna för det nya sjöhistoriska museet vid Åbo Akademi.

Den tanke, som därmed når sitt förverkligande, har närts länge nog och funnit motivering i det faktum att sjöfarten spelat och alltjämt spelar en framträdande roll i Åbo, inom Åboland med Åland och inom hela det svenska bosättningsområdet i dess geografiska art av kustland. Den kanske snart nog fullbordade övergången från segeldrift till ånga, motor och diesel och den redan verkställda övergången från bonde- och andelsrederier till rena

affärsföretag nödvändiggör ett snabbt arbete för att icke minnena från flydda tider skola gå till spillo vid inträdet av en ny epok, som icke helt äger kontinuitet med tidigare utveckling. Att särskilt Åbo Akademi har en uppgift att fylla är uppenbart. Om också strävan till samma mål, tillvaratagandet av sjöfartens minnen, börjar göra sig gällande ute i bygderna, där man redan när frön till hembygdsmuseer i flere av de åboländska socknarna, ligger dock det systematiska samlandet och det insamlade materialets ändamålsenliga uppställning utom möjligheterna för de lokala bygdemuseerna, varmed dock icke får förstås att dessa vid sidan av ett centralt museum skulle sakna uppgift. De ha sin betydelse för bygderna själva och de utgöra värdefulla komplement på fullt samma sätt som en bygdegård utgör ett värdefullt lokalt betonat komplement till ett kulturhistoriskt museum med allmännare uppgifter och arbetsplan.

Skärskåda vi frågan ur en lokalt åboländsk synvinkel, måste vi konstatera att museitanken icke en dag för tidigt blir verklighet. Den åboländska bygden har under en tid, som numera ligger bakom oss, i hög grad präglats av sjöfarten. De flesta skärgårdssocknar hade sina egna segelflottor, ingalunda blott för kustfart, och de hade också egen rederi- och varvsrörelse. Så var det i Kimito-bygden, där Västanfjärd längst höll traditionerna vid liv, så i Nagu, Korpo, Hitis, Finby o. s. v. Blomstringstiden inföll efter Krimkriget och varade fram mot sekelskiftet och för år 1880 kunna vi efter skeppsregistret anteckna att Nagu och Västanfjärd hade 23 fartyg var i utrikes sjöfart, Korpo 16, Kimito ett tiotal, Hitis något färre än 10, o. s. v. Man byggde fartygen på egna varv, i Strömma i Kimito, vid Klobbudden, Lammala och i Sundvik i Västanfjärd, Grännäs i Nagu o. a. platser, där spåren av stapelbäddarna ännu kunna skönjas i strandbrämen och man hade skeppsbyggmästare sådana som Ölander och Kronström, kunniga och ambitiösa män, vilka byggde skepp, som vunno namn och rykte. På bondgårdarna voro fäderna kofferdikaptener, men för sönerna ha icke de vida vägarna längre stått öppna och redan i tredje generation, ofta redan i andra, har förståelsen för fädernas goda binäring och därmed förståelsen för minnena från sjöfartens dagar försvunnit. Att bärga och vårda är en uppgift, som icke alltför länge får försummas. Nils Oskar Janssons präktiga Saga-

lund ger tyvärr en fattig bild av sjöfarten. Svårt att förklara är detta faktum icke. Arbetsplanen avsåg att skapa ett museum, som skulle ge en bild av bondens liv. För en utbyggnad över bonden-sjömannens liv saknades emellertid resurser.

Föga mer har man på annat håll, där hembygdsmuseer skapats och slutligen har det nya sjöhistoriska museet just därför en stor uppgift i högskolans egen stad. De gamla patriciersläkter, som lade grunden till Åbo Akademi, ha alla stått sjöfarten nära. De gamla hemmen, som småningom skingras, rymma skatter att taga vara på och redan de första dagarna av de sjöhistoriska museets tillvaro ha visat att intressenter och donatorer icke saknas. Gåvor ha redan influat och nya gåvor ha ställts i utsikt. Man vågar förutspå en lyckosam start för det nya annexet till det svenska Finlands högskola.

Den nyutnämnde museiintendenten, magister *Sven Andersson* — själv genom härkomst och studieintressen bunden vid sjöfarten — avreste i går till Sverige för att i Stockholm och Göteborg studera sjöfartsmuseernas organisation och arbetssätt. Före avresan blev eder korrespondent i tillfälle till ett intervjusamtal och sporde:

— Hur har man tänkt sig organisationen av det sjöhistoriska museet vid Åbo Akademi?

— En slutlig plan kan givetvis ännu icke föreligga. Den skall utstakas av museets fyramannanämnd, i vilken professor Gabriel Nikander är självskriven ordförande, men enligt det preliminära förslag, som redan föreligger, skall museet omfatta följande fem avdelningar: 1) Sjöfart under äldre tider, 2) Finländsk ocean-skeppsfart med segelfartyg, 3) rederirörelse med ångfartyg, 4) skärgårdsseglation och 5) segel- och fiskebåtar.

För den äldre tiden har man då att taga vara på allt material, som kan belysa sjöfartens historia: teckningar och modeller, minnen av senare tidars östersjöfart med segelfartyg, minnen av nord-sjö-, spanien- och medelhavsseglation samt minnen och föremål från segelfartyg och segelfart över huvud. Liknande underavdelningar komma givetvis i fråga även inom övriga grupper. Vidare kommer väl en avdelning att omfatta statistik och tabeller samt uppgifter om export och import, fyrar och båkars, segelmakeri, skeppsvarv, etc. Den icke minst viktiga avdelningen blir slutligen den som omfattar arkiv, bildsamlingar och fotografier.

— Den fullständiga omläggningen av sjöfarten under det senaste halvsekle tvingar oss till ett arbete på bredaste bas. Genomsöker man gamla strandbodas, stöter man ännu på rariteter, t. o. m. på galjonsbilder och namnbräden från fartyg, som förlist eller huggits upp. Så snart arbetet kommit i gång är det min avsikt att under resor ute i bygderna teckna upp allt vad den muntliga traditionen har att förtälja samt att anskaffa rapporter för museets räkning. Uppgifter om sjömanslivet ombord, om segelleder och hamnar, om befälhavare och lotsar samt om båt- och skeppsbyggeri äro ju av största värde. Slutligen måste museet sträva efter att erhålla den möjligaste fullständiga kollektion av fartygstyper i äldre och nyare tid.

Men allt detta är beroende av tillgångarna och i detta hänseende är man glad över att redan vid starten kunna konstatera att det sjöhistoriska museet vilar på en bred och välvillig opinion.

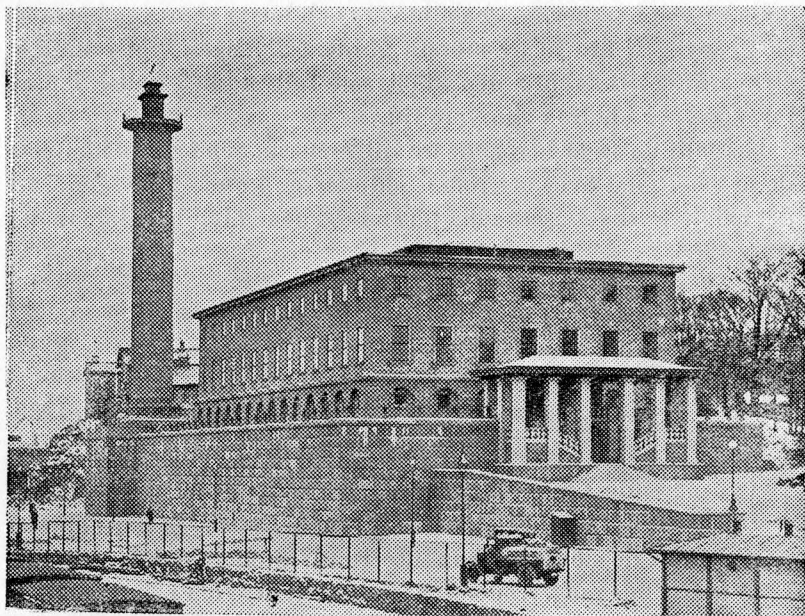
G[ustafsso]n.

Åbo Underrättelser 25.4.1936.

Nyutnämnde museiintendenten vid nyinrättade sjöhistoriska museet vid Åbo Akademi, mag. *Sven Andersson* har i studiesyfte besökt de sjöhistoriska museerna i Göteborg och Stockholm. I går återvände mag. Andersson till hemstaden, där arbetet väntar men också gåvor, som under intendents bortavaro börjat strömma in till museet, som tydligen bygger på fast grund och har tryggad popularitet redan vid starten. Vi intervjuade.

— Jag är mycket glad över att jag förrän arbetet här begynner på allvar varit i tillfälle att något närmare studera de stora sjöhistoriska museerna i Stockholm och Göteborg, framhåller mag. Andersson. Vartdera museet har ju mycket rika och representativa samlingar, som äro ordnade och utställda enligt moderna museitekniska metoder. Samlingarna äro också inrymda i nya ändamålsenliga byggnader. Sjöfartsmuseet i Göteborg blev färdigt först år 1933 och det nya sjöhistoriska museet vid Djurgårdsbrunnsviken i Stockholm har ännu ej ens öppnats för allmänheten.

— Helt naturligt kunna museerna i Stockholm och Göteborg tagas till förebilder i många avseenden, men att i allt försöka efterlikna dem är dock omöjligt. Varje museum måste dessutom få sin speciella karaktär dels genom att det skall representera ett land eller en viss landsdel, dels genom att det ofta av omständigheterna tvingas att arbeta efter bestämda metoder och att härvid följa givna riktlinjer. Sjöfartsmuseet i Göteborg t. ex. är sålunda

Göteborgs stålige sjöfartsmuseum.

främst en nautisk-teknisk institution, vars samlingar skola åskådliggöra teknikens utveckling, men icke avse att särskilt belysa rent kulturhistoriska eller etnografiska sjöfartsförhållanden. Här vill man konservera gångna tiders erfarenheter av alla slag inom det utstakade arbetsfältet och samtidigt göra dessa fruktbärande ännu i vår tid som en solid grund för framsynt och målmedvetet arbete till sjöfartens fromma. I Stockholm åter ägnar man de rent vetenskapliga uppgifterna en större uppmärksamhet. De båda museerna komma därför att på ett lyckligt sätt komplettera varandra.

— I vilken grad kunna de svenska museiprinciperna finna tillämpning här?

— I huvudsak är den uppdelning på olika avdelningar man gjort i de svenska museerna densamma man tänkt sig här. I Göteborgs museum kan besökaren t. ex. följa segelsjöfartens utveckling från vikingatidsdrakarna till den moderna kappseglingsbåten. Likaså finnas modeller av såväl de äldsta maskindrivna fartygen som de nutida lyxångarna. Hamn-, fyr- och lotsväsendet ha sina särskilda avdelningar. Inom sjöfartsmuseet inrymmes även fisket med modeller av olika fiskebåtar och fångstmetoder, vilka dessutom åskådliggöras med teckningar och fotografier. I Stockholm har man anslagit flera rum för särskilda detaljer på ett fartyg. Sålunda har man en autentisk skeppsskans. Delar av fartygssidor och master ha även inmonterats.

— Museerna ha redan rika bibliotek och arkiv. Tiotal hyllmeter mappar finnas, vilka innehålla uppgifter om kanalsjöfart, färjväsende, englandsförbindelser, skeppsmätning, sjöförklaringar, sjömanshem, bärgningsredskap och skeppsbyggeri för att nämna några exempel. Likaså finnas värdefulla bild- och klichésamlingar.

— Det mesta av sina samlingar har museerna fått mottaga som gåvor. Museerna äro rederiernas, varvens och sjömannens skötebarn. När det gäller inköp av dyrbarare föremål, kan man vanligen räkna på en handräckning av intresserade. Mycket vinnes genom att anordna specialutställningar. I Göteborg har man som bäst en sådan utställning. Museets stora minneshall har upplåtits för rederibolaget Örnén, som på sin tid var det största i Sverige. Flera modeller av rederiets fartyg äro utställda. Förteckningar på befälhavare och svenska besättningsmän från Örnén-bolagets rullor ha uppgjorts. Intressanta äro även de kartor, på vilka de olika fartygens färder över haven utmärkts. Utställningen har lockat mången aldrig sjöman från Örnén-bolagets dagar till museet. Där har han kunnat uppliva gamla minnen och vid betraktandet av de stora och väl byggda modellerna t. o. m. funnit sin egen koj och sjömanskista. Intresset för utställningen har helt naturligt varit mycket stort och museet har fått mottaga en myckenhet föremål och andra minnen av personer, som varit med i rederiföretaget eller seglat på dess fartyg.

— Inom museimannakretsar hälsade man med tillfredsställelse det nya museiföretaget i Åbo. Särskilt glädjande var, att man såväl i Göteborg som Stockholm önskade få till stånd ett så livligt samarbete som möjligt. Sålunda ha redan en del publikationer och museitryck överlämnats hit och andra ställts i utsikt. Man var också förvissad om att det nya museet snabbt skulle komma att tillväxa. Både i Stockholm och Göteborg var man särskilt glad däröver att museet fått anslutning till professuren i kulturhistoria vid Åbo Akademi, varigenom det ställts under närmaste överinseende av professor Gabriel Nikander. Hans namn togs nästan som en borgen för att museet skulle komma att ha framgång.

— Något mera ingående studium av museerna kunde inte komma ifråga under den korta tid jag hade till mitt förfogande. Särskilt med Stockholm lär det bli både nödvändigt och nyttigt att upprätthålla täta förbindelser. Man visade där, såsom förövrigt även i Göteborg, den största välvilja och utlovade råd och bistånd när helst så behövdes.

